

हर हर शंकर

ॐ

जय जय शंकर

श्री-वेदव्यासाय नमः

श्रीमद्-आद्य-शंकर-भगवत्पाद-परंपरागत-मूलाम्नाय-
सर्वज्ञ-पीठम्
श्री-कांची-कामकोटि-पीठम्
जगद्गुरु-श्री-शंकराचार्य-स्वामि-श्रीमठ-संस्थानम्

॥ प्रयाग-स्नान-विधिः ॥

५१२५ क्रोधी धनुः २९-कुंभः १४ माघ-मासः 13.01-14.02.2024

आचमनम्। शुक्लांबरधरं + शांतये। प्राणायामः।

ममोपात्तसमस्तदुरितक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं

तदेव लग्नं सुदिनं तदेव ताराबलं चंद्रबलं तदेव।
विद्याबलं दैवबलं तदेव लक्ष्मीपतेः अंग्रियुगं स्मरामि ॥

अपवित्रः पवित्रो वा सर्वावस्थां गतोऽपि वा।
यः स्मरेत् पुंडरीकाक्षं स बाह्याभ्यंतरः शुचिः ॥

मानसं वाचिकं पापं कर्मणा समुपार्जितम्।
श्रीराम-स्मरणेनैव व्यपोहति न संशयः ॥

श्री राम राम राम

वेद-धर्म-शास्त्र-परिपालन-सभा

☎ 9884655618

☎ 8072613857

✉ vdpsabha@gmail.com

🌐 vdpsabha.org

तिथिर्विष्णुः तथा वारः नक्षत्रं विष्णुरेव च।
योगश्च करणं चैव सर्वं विष्णुमयं जगत्॥

श्रीगोविंद गोविंद गोविंद

अद्य श्रीभगवतः महापुरुषस्य विष्णोराज्ञया प्रवर्तमानस्य अद्य ब्रह्मणः द्वितीयपरार्धे
श्वेतवराहकल्पे वैवस्वतमन्वन्तरे अष्टाविंशतितमे कलियुगे प्रथमे पादे जंबूद्वीपे
भारतवर्षे भरतखण्डे मेरोः दक्षिणे पार्श्वे विंध्यस्य उत्तरे आर्यावर्तातर्गत-ब्रह्मावर्तैकदेशे
विष्णुप्रजापतिक्षेत्रे षड्मूलमध्ये अंतर्वेद्याः भागीरथ्याः पश्चिमतीरे कालिन्ध्याः उत्तरतीरे
वटस्य पूर्वदिग्भागे विक्रमशके अस्मिन् वर्तमाने व्यावहारिकाणां प्रभवादीनां षष्ट्याः
संवत्सराणां मध्ये बार्हस्पत्यमानेन -नाम संवत्सरे सौरचांद्रमानाभ्यां क्रोधी-नाम
संवत्सरे उत्तरायणे हेमन्त/शिशिर-ऋतौ धनुः/मकर/कुम्भ-मासे शुक्ल/कृष्ण-पक्षे
___ शुभतिथौ ___-वासरयुक्तायां ___-नक्षत्रयुक्तायाम् ___-योगयुक्तायां
___-करणयुक्तायाम् एवं-गुण-विशेषण-विशिष्टायाम् अस्यां ___ शुभतिथौ
ममोपात्त-समस्त-दुरितक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वर-प्रीत्यर्थम् अनादि-अविद्या-वासनया
प्रवर्तमाने अस्मिन् महति संसारचक्रे विचित्राभिः कर्मगतिभिः विचित्रासु पशु-
पक्षि-मृगादि-योनिषु पुनःपुनः अनेकधा जनित्वा केनापि पुण्यकर्मविशेषेण
इदानींतन-मानुष्ये

Only men say: द्विजजन्मविशेषं प्राप्तवतः

Only women say: द्विजजन्मविशेषं प्राप्तवत्याः

मम जन्माभ्यासात् जन्मप्रभृति एतत्क्षण-पर्यन्तं बाल्ये-वयसि कौमारे यौवने
वार्धके च जागृत्-स्वप्न-सुषुप्ति-अवस्थासु मनो-वाक्काय-कर्मेन्द्रिय-ज्ञानेन्द्रिय-
व्यापारैः काम-क्रोध-लोभ-मोह-मद-मात्सर्यादिभिः दुष्टगुणैश्च संभावितानां
संसर्गनिमित्तानां भूयोभूयः बहुवारं संपन्नानां महापातकानां समपातकानाम्
अतिपातकानाम् उपपातकानां संकरीकरणानां मलिनीकरणानाम् अपात्रीकरणानां
जातिभ्रंशकराणां प्रकीर्णकानाम् अयाज्ययाजन-अभोज्यभोजन-अभक्ष्यभक्षण-
अपेयपान-अदृश्यदर्शन-अश्राव्यश्रवण-अस्पृश्यस्पर्शन- अव्यवहार्य-व्यवहारादीनां
ज्ञानतः सकृत्कृतानाम् अज्ञानतः असकृत्कृतानां रहस्यकृतानां प्रकाशकृतानां
चिरकाल-अभ्यस्तानां निरन्तर-अभ्यस्तानां सर्वेषां पापानां सद्यः अपनोदनार्थं
श्रुति-स्मृति-पुराणप्रतिपादित-तत्तत्फल-प्राप्त्यर्थक-तत्तत्कर्मसु अधिकारसिद्ध्यर्थं च

वेद-धर्म-शास्त्र-परिपालन-सभा

विनायकादि-समस्त-हरिहर-देवतानां सन्निधौ ... गंगा-यमुना-सरस्वती-अंतर्गत-
सितासितसंगमे त्रिवेण्यां भागीरथ्यां महाकुंभपर्वणि स्नानमहं करिष्ये॥ (अप
उपस्पृश्य)

प्रार्थना

त्रिवेणीं माधवं सोमं भरद्वाजं च वासुकिम्।
वंदेऽक्षयवटं शेषं प्रयागं तीर्थनायकम्॥

ॐ नमो देवदेवाय शितिकंठाय दंडिने।
रुद्राय चापहस्ताय चक्रिणे वेधसे नमः॥

सरस्वती च सावित्री वेदमाता गरीयसी।
सन्निधानी भवत्वत्र तीर्थे पापप्रणाशिनि॥

सागरस्वननिर्घोष दंडहस्तासुरांतक।
जगत्स्रष्टः जगन्मर्दिन् नमामि त्वां सुरेश्वर॥

त्वं राजा सर्वतीर्थानां त्वमेव जगतः पिता।
याचितं तीर्थं मे देहि तीर्थराज नमोऽस्तु ते॥

तीक्ष्णदंष्ट्र महाकाय कल्पांत-दहनोपम।
भैरवाय नमस्तुभ्यम् अनुज्ञां दातुमर्हसि॥

समस्त-जगदाधार शंखचक्र-गदाधर।
देहि देव ममानुज्ञां युष्मत्तीर्थ-निषेवणे॥

गंगा गंगेति यो ब्रूयात् योजनानां शतैरपि।
मुच्यते सर्वपापेभ्यो विष्णुलोकं स गच्छति॥

सुरमुनिदितिजैः सेव्यते योऽस्ततंद्रैः
गुरुतरदुरितानां का कथा मानवानाम्।
स भुवि सुकृतकर्तुर्वाञ्छितावाप्तिहेतुः
जयति विजितयागस्तीर्थराजः प्रयागः॥

वेद-धर्म-शास्त्र-परिपालन-सभा

श्रुतिः प्रमाणं स्मृतयः प्रमाणं
पुराणमप्यत्र परं प्रमाणम् ।
यत्रास्ति गंगा यमुना प्रमाणं
स तीर्थराजो जयति प्रयागः ॥

न यत्र योगाचरणप्रतीक्षा
न यत्र यज्ञेष्टिविशिष्टदीक्षा ।
न तारकज्ञानगुरोरपेक्षा
स तीर्थराजो जयति प्रयागः ॥

चिरं निवासं न समीक्षते यः
ह्युदारचित्तः प्रददाति कामान् ।
यः कल्पितार्थाश्च ददाति पुंसां
स तीर्थराजो जयति प्रयागः ॥

तीर्थावली यस्य तु कंठभागे
दानावली वल्गति पादमूले ।
व्रतावली दक्षिणबाहुमूले
स तीर्थराजो जयति प्रयागः ॥

यत्राप्नुतानां न यमो नियन्ता
यत्र स्थितानां सुगतिप्रदाता ।
यत्राश्रितानाममृतप्रदाता
स तीर्थराजो जयति प्रयागः ॥

सितासिते यत्र तरंगचामरे
नद्यौ विभाते मुनिभानुकन्यके ।
नीलातपत्रं वट एव साक्षात्
स तीर्थराजो जयति प्रयागः ॥

पुर्यः सप्त प्रसिद्धाः पतिवचनरतास्तीर्थराजस्य नार्यः
नैकट्येनातिहृद्या प्रभवति च गुणैः काशते ब्रह्म यस्याम् ।
सेयं राज्ञी प्रधाना प्रियवचनकरी मुक्तिदाने नियुक्ता
येन ब्रह्मांडमध्ये स जयति सुतरां तीर्थराजः प्रयागः ॥

वेद-धर्म-शास्त्र-परिपालन-सभा

Snana should be done silently by uttering only mantras or Bhagavan Nama. Those who do snana in the river, should face against the flow of the river and those who do snana at other places should face the Sun.

Chanting Veda mantras in the following procedures are to be done by those who have learnt them. Others may chant the Bhagavan Nama of their choice or other stotras in praise of Bhagavan as mantras. Snana should not be done without mantras!

सूक्तपठनम्

Varuna Sukta is to be chanted. Those who do not know may chant at least the Purusha Sukta. This is a prayer to Varuna before bathing.

मार्जनम्

आपो हि ष्ठा मयोभुवः ...

Saying the above mantras, one should do prokshanam just as in Sandhya-vandanam.

अघमर्षणम्

हिरण्यशृंगं वरुणं प्रपद्ये ...

The sukta starting as above may be chanted by those who know it. Those who do not know may recite Purusha Sukta here as well. Here one should take at least 12 dips and bathe.

स्नानांग-तर्पणम्

ममोपात्त+प्रीत्यर्थम् अद्य पूर्वोक्त-विशेषण-विशिष्टायाम् अस्याम् — शुभतिथौ स्नानांग-देव-ऋषि-पितृतर्पणं करिष्ये ॥

After doing this Sankalpa, one should do the tarpana as in Brahmajajna.

दानम्

Then, according to one's capacity, saying the following mantras, offer dakshina to Brahmanas.

हिरण्यगर्भ-गर्भस्थं हेमबीजं विभावसोः।

अनंतपुण्यफलदम् अतः शांतिं प्रयच्छ मे॥

महाकुंभपर्वणि-अनुष्ठित-स्नान-साद्गुण्यार्थं यथोक्त-फलप्राप्त्यर्थम् इमां दक्षिणां ब्राह्मणाय संप्रददे। न मम।

यक्ष्म-तर्पणम्

To nullify the sins caused because we mix the dirt such as sweat from our body into the punya tirthas, recite the following shloka, take water with both hands once and do tarpana to Yakshma devata.

यन्मया दूषितं तोयं शारीरमलसंचयात्।

तद्दोषपरिहारार्थं यक्ष्माणं तर्पयाम्यहम्॥

यक्ष्माणं तर्पयामि॥

समर्पणम्

कायेन वाचा मनसेन्द्रियैर्वा

बुद्ध्यात्मना वा प्रकृतेः स्वभावात् ।

करोमि यद्यत् सकलं परस्मै

नारायणायेति समर्पयामि॥

अनेन मया कृतेन महाकुंभपर्वणि प्रयागक्षेत्रे स्नानेन तीर्थराजस्वरूपी परमात्मा सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥

